

ГУМАНІТАРНІ ЗНАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я

Л.В. ЧУГУЙ¹, Є.В. ВИШАР²

¹Полтавська державна аграрна академія,

²Полтавське професійно-технічне училище №4,

Полтава, Україна

Проблема гуманізації навчання і виховання на сьогодні є найбільш актуальною, адже вона відображає основні тенденції розвитку сучасної освіти. Її визначальними рисами є «поворот» до особистості, її прагнень, потреб, цінностей та запитів. Завдання розвитку гармонійно розвиненої та духовно багаті особистості в навчальному процесі покликані виконувати гуманітарні дисципліни (психологія, філософія, соціологія, правознавство та ін.). Комплекс гуманітарних дисциплін це той стержень, на якому будуються загальносуспільні відносини, та основа, яка формує загальну культуру особистості, той напрям, який забезпечує інтелектуальний розвиток і ще цілий ряд важливих особливостей, які забезпечують повноцінний розвиток професіонала в сучасних умовах [1, с.228–230]. Але в негуманітарних професійно-технічних закладах цьому комплексу відводиться лише 25–30 % часу від загального навчального навантаження. Зрозуміло, що такий відсоток не забезпечує повноцінного процесу гуманізації навчання і його необхідно посилювати за рахунок поповнення гуманітарними знаннями дисциплін негуманітарного спрямування.

Недостатній рівень наповнення теорії гуманітарними знаннями та, як наслідок, низька культура здоров'я та поведінки спричиняє потребу пошуку нових гуманістичних підходів у формуванні безпеки життєдіяльності та культури здоров'я студентів. Вирішення цієї проблеми, на нашу думку, бере свій початок з формування гуманістичного, ціннісного ставлення кожного студента до навколишнього середовища. Першочерговим завданням такого ставлення є пошук науково обґрунтованого компромісу безпеки життєдіяльності людини у навколишньому середовищі.

Питання формування змісту безпеки життєдіяльності розкрито у ряді навчальних підручників, затверджених МОН України, за авторством Є. Желібо, Н. Заверухи, В. Зацарного, Я. Бедрія, В. Нечай, В. Цапко, Л. Порядочного, В. Заплатинського, С. Апостолюка, В. Джигиря, А. Апостолюка, І. Дуднікової, Ю. Скобло, Т. Соколовської, Д. Мазоренко, Л. Тіщенко, І. Пістуна, А. Березовецького, А. Тубальцева та інших. Праці згаданих науковців спрямовані на вивчення загальної теорії небезпек, спільної для широкого загалу фахівців різної спеціалізації. Їх змістовне наповнення покликане формувати безпеку життєдіяльності та культуру здоров'я студентів у різних галузях господарювання на рівні знання суті запобігання та ліквідації ряду небезпек, але недостатнє для повноцінного формування культури здоров'я. Отже, для ефективного формування безпеки життєдіяльності та культури здоров'я змістовне наповнення навчального матеріалу необхідно гармонічно поєднувати з ідеями гуманізації навчального процесу.

Методологічну основу дослідження становлять провідні філософські положення щодо теорії цінностей та духовного удосконалення особистості; психолого-педагогічні положення ціннісного сприйняття дійсності та розвитку творчих здібностей; дидактичні принципи вдосконалення професійної компетентності майбутніх спеціалістів; системно-діяльнісний підхід до аналізу і вирішення педагогічної проблеми формування безпеки життєдіяльності.

Оцінюючи наявні наукові здобутки в напрямку гуманізації професійної підготовки студентів, ми провели теоретичний аналіз відповідної наукової літератури. Найбільш прикладним до формування безпеки життєдіяльності й культури здоров'я ми визначили задум побудови навчального процесу на ціннісній основі О. Белової, Н. Брюханової та В.Коваленко, які основоположними у відборі принципів змісту навчального процесу визначили гуманізацію і гуманітаризацію [2, с. 28]. Гуманізація на їх погляд – це процес створення умов для самореалізації, самовизначення особистості студента в просторі сучасної культури; створення в навчальному закладі гуманітарної сфери, що сприяє розкриттю творчого потенціалу особистості, формуванню ціннісних орієнтацій і моральних якостей із наступною їх реалізацією в професійній та життєвій сферах. Гуманітаризація, на думку вказаних вчених, передбачає розширення переліку в навчальному процесі гуманітарних дисциплін, поглиблення інтеграції їх змісту для отримання системних знань. Зокрема, у їх баченні для негуманітарних навчальних закладів розширення номенклатури гуманітарних дисциплін потребує реалізації таких аспектів: взаємопроникнення гуманітарного знання та знань природничих і технічних дисциплін; розкриття і реалізацію міждисциплінарних зв'язків в освіті, постановку і рішення науково-технічних проблем на межі технічної та гуманітарної сфер; забезпечення можливості отримання студентами негуманітарного ВНЗ другої гуманітарної чи соціально-економічної спеціальності; підсилення підготовки в правовій, мовленнєвій, екологічній, економічній, ергономічній областях; інтегративності навчання, врахування міжпредметних зв'язків: навчальні предмети не повинні сприйматися студентами як окремі, не взаємопов'язані. Ми цілком підтримуємо таке бачення російських вчених, і вважаємо, що наповнення дисциплін гуманітарними знаннями уможливить становлення професійного здоров'я, і, як наслідок, формування світогляду, що забезпечить безпеку життєдіяльності, культуру здоров'я особистості та стійкість екосистеми. Гуманістичний світогляд дасть поштовх до подальшого збереження професійного здоров'я, різнобічного самовдосконалення особистості.

Важливість гуманістичного світогляду аргументується тим, що його головні принципи відображаються в логіці поведінки особистості та у її вчинках. Це поняття поєднує дворівневу систему ціннісних оцінок: соціально-психологічний (нижній рівень) і ідеологічний (вищий). Останній перетворює ціннісне відношення в ціннісне усвідомлення, що є першоосновою оцінюючого осмислення реальності та запорукою успішної діяльності працівника у будь-якій сфері виробництва. На нашу думку, сформувати світогляд відповідний сучасним суспільним вимогам допоможе аксіологічний підхід до навчального процесу. Гуманітарні знання, як складова аксіологічного підходу, дозволять скорегувати та

спрямувати в безпечне русло поведінку студентів у сучасному суспільстві, сформувати культуру здоров'я в широкому гуманістичному розумінні та закласти підвалини ціннісного відношення до навколишньої дійсності [3].

На сьогодні, на нашу думку, перспективним кроком у напрямку подолання суперечностей і недоліків забезпечення безпеки життєдіяльності та культури здоров'я має стати проектування навчального процесу на аксіологічній основі, яке передбачає визначну роль гуманітарних знань в навчальному процесі. Гуманітарні знання при формуванні безпеки життєдіяльності й культури здоров'я особистості призначені сприяти усвідомленню, що в центрі уваги повинна бути людина, як головна цінність суспільства, та виховувати в ній гуманне, свідоме ставлення до питань особистої безпеки і безпеки оточення в усіх сферах відносин; забезпечити якісне засвоєння нового гуманістичного стереотипу поведінки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Коваль П. Роль гуманітарних дисциплін у вирішенні проблеми гармонійно розвиненої особистості // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей: матеріали звітної наукової конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за 2009 рік. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 306 с.

2. Белова Е. К. Методологические основы дидактических технологий: [монографія] / Белова Е. К., Брюханова Н. А., Коваленко В. Э. – Х.: УИПА, 2008 – 132 с.

3. Чугуй Л. В. Аксіологічні засади формування змісту безпеки життєдіяльності як превентивний проект збереження професійного здоров'я майбутніх аграріїв / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. – Суми, 2010. – № 1 (3).

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ЗДОРОВ'ЯФОРМУЮЧОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА НОВІ ОСВІТНІ СТАНДАРТИ

І.М. ШЕПЕНЮК

*Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області,
Чернівці, Україна*

В наш час суспільство і держава ставлять перед системою освіти соціальне замовлення на здорову особистість. Різні типи освітніх закладів повинні стати освітньо-оздоровчими. Останнім часом сильно трансформувалися соціальні очікування від школи. Якщо раніше в системі соціальних очікувань домінували знання, уміння і навички, то нині суспільство чекає від школи моделі поведінки. У Державних стандартах освіти нового покоління зазначені моделі поведінки є пріоритетними, вони спрямовані на уміння робити самостійний вибір, приймати рішення, орієнтуватися в інформаційному просторі, вести здоровий спосіб життя тощо.